

ty a kmeny lip vyhledávají krasec lipový (*Lamprodila rutilans*), tesařík Herbštův (*Chlorophorus herbsti*) a spořec šedý (*Aegomorphus clavipes*). V některých letech je možné vidět roháče obecného (*Lucanus cervus*), vyvíjí se v kořenech starých dubů a tlejících dubových pařezech.

Vody v rybnících a tůních oživují různé druhy potápníků – p. rýhovaný (*Acilius sulcatus*) a p. vroubený (*Dytiscus marginalis*), menší druhy jsou zastoupeny např. potápníky *Hydroglyphus geminus* a *Agabus bipustulatus*, nacházejí se tu vodomil *Hydrochara caraboides* a v. černý (*Hydrophilus piceus*). Díky nedávnému monitoringu výskytu vodních brouků byly v tůních na území bývalého vojenského cvičiště nalezeny druhy z Červeného seznamu ČR – vodomilové *Hydrophilus aterrimus* a *Berosus frontifoveatus*, potápníci *Bidessus grossepunctatus*, *Graptodytes granularis* a *Hydaticus continentalis* (Maxerová a Kolář 2021; blíže na str. 144–147 této Živy). Dalším později nalezeným druhem z Červeného seznamu je křepčík obroubený (*Cybister lateralmarginalis*), šířící se díky oteplování (Kolář a Boukal 2016). Ve vodě jsou nacházeny larvy chrostíků, jako nejčastější druhy v bažinné olšíně u Černiše byli zjištěni *Oecetis ochracea* a *Ecnomus tenellus*. Celkem máme v rezervaci doloženo 50 druhů chrostíků.

Ze sítočkřídlých (Neuroptera) je v PR Vrbenské rybníky uváděna bělotka *Coniopteryx tjederi*. Druhově početný dvoukřídý hmyz (Diptera) zastupuje např. stínomilka podivná (*Trigonometopus frontalis*), dále zde byli zaznamenáni smutnice *Zygoneura sciarina* a dva zástupci pakomárcovitých, *Ceratopogon crassinervis* a *Brachypogon perpusillus*.

Revitalizace Vrbenských rybníků

Všechny rybníky rezervace jsou poměrně mělké a vzhledem k postupnému usazování sedimentů bylo čas od času nezbytné tyto usazeniny odstranit. K radikálnímu odbahňování rybníka Domin došlo v letech 1965 a 1982, kdy bylo z vytěženého bahna vytvořeno několik ostrůvků, hojně využívaných k hnízdění racky, rybáky a dalším vodním ptactvem. Poslední revitalizace probíhala ve dvou etapách od podzimu 2019 do jara 2021 a byla dotována Evropským fondem – v první etapě (podzim 2019 až únor 2020) menší ze dvou vodních ploch Nového vrbenského rybníka

nazývané Bažina, v druhé etapě (podzim 2020 až březen 2021) pak Dominu. Přinesla nejen odbahnění a vytvoření nových ostrovů (viz obr. na 2. str. obálky), ale také úpravu a zpevnění břehů i opravu cest poničených projížděním těžké techniky během odklizení vybagrovaných nánosů navrstvením štěrku.

Holé břehy rybníků po vykácení původní vegetace, hlavně keřového patra, a břeh převrstvený vybagrovaným materiálem v jižní části Dominu, stejně jako nově vytvořené ostrovy postupně zarůstají novou vegetací. Zvláště na ostrovech na Bažině se již v r. 2021 objevily první keře a mladé vrby. Bohužel s příchodem léta došlo na území rezervace ke značným změnám. Dne 8. července 2021 se během krátké vichřice polámalo a vyvrátilo mnoho stromů na hrázích i v sousedních porostech a byly poničeny i cesty po hrázích. Nejvíce byla zasažena cesta mezi Novým vrbenským rybníkem a Bažinou, kde se vyvrátily lemuující stromy a došlo k odtržení části cesty. Velkou škodu napáchala vichřice i v přílehlé bažinné olšíně u hráze Dominu a Černiše a v lesním porostu za sousedící bezkolencovou loukou. Na druhou stranu došlo k výraznému prosvětlení porostu a právě osluněné kmeny potřebují výše zmiňované druhy páchník hnědý, tesařík obrovský, roháč obecný ad. ke svému rozvoji. V některých místech již byly polámané a vyvrácené stromy rozřezány a odvezeny, ale ještě půl roku od vichřice byly některé cesty včetně vozíčkářské trasy neprůchodné kvůli popadaným stromům a k jejich odklizení došlo až v lednu 2022. V průběhu roku bylo prováděno kácení polámaných a vyvrácených stromů v ně-

kterých částech rezervace. Náklady na odstranění škod dosáhly před koncem r. 2022 již přes tři miliony korun. Povalový chodník skrz bažinnou olšinu byl vzhledem k tomu dlouhodobě nepřístupný. Koncem r. 2022 byly odstraněny kmeny ležící přes chodník, ten je ale stále v žalostném stavu a čeká na obnovu. Vegetaci nepoškodila pouze vichřice, ale i těžká technika při odstraňování následků. Parkování terénních aut a pojezd traktorů při odvozu vytěžených stromů přes bezkolencovou louku bude mít nejspíš odezvu v zastoupení druhů rostlin na této lokalitě.

Přestože revitalizace rybníků Domin a Bažina výrazně zlepšila podmínky pro vodní ptactvo, ještě tři roky po ukončení její první fáze jsou patrné změny ve vodní i pobřežní vegetaci. Podél hráze Bažiny stále nerostou ostřice a rákos, které byly při odbahňování zničeny. Jejich přirozená obnova z okolních nenarušených porostů na březích obou Vrbenských rybníků bude zřejmě vyžadovat více času a lze jen doufat, že revitalizace těchto rybníků nenastane příliš brzy, aby k obnově porostů mohlo dojít. Tyto vodní plochy představují zásobník vodních rostlin a s nimi asociovaných živočichů, z něhož se mohou rozšířit zpět na revitalizované plochy.

Přírodní rezervace rozkládající se na okraji krajského města nabízí obyvatelům okolních sídlišť pozorování přírody a jejich proměn během roku. Zároveň však snadná dostupnost přináší řadu potíží. Soužití člověka s přírodou není bez problémů – nedaří se zamezit divokému táboření a rozdělování ohňů ani ničení informačních tabulí i odpočinkových laviček, krmení vodního ptactva nevyhovujícím pečivem a volnému pobíhání psů. Přetrvává také chov kaprů v některých rybnících a s tím související pravidelné navážky kravského hnoje, ale i rozšíření nepůvodních druhů ryb jako např. stěvličky východní (*Pseudorasbora parva*) a slunečnice pestré (*Lepomis gibbosus*). Problémem jsou i divoké skládky nebo pobyt lidí bez domova, zvláště když v některých místech rezervace chybí řádné vyznačení chráněného území. A někdy ke zhoršení situace přispěje i příroda, např. současný výskyt ptačí chřipky přinesl úhyn již desítek racků a částečné uzavření rezervace.

Použitou literaturu a další snímky lokality a vybraných druhů najdete na webu Živy.

